

ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΟΜ. 2. ΤΕΥΧ. Α.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΜΑΡΤΙΟΣ 1922

Η ΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΕΡΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ,

ΥΠΟ ΑΝΔΡ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ:

Μετάφρασις Δ. Καλιτσουδάκι 1)

Οι παραστάτες εις την τελευταίαν δημοσίαν συνεδρίασιν της Γαλλικής Ἀκαδημίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπενεμήθησαν τὰ χρηματικὰ βραβεῖα Lamy και Cognacq, ἀντελήφθησαν πόσον τὸ πρόβλημα τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἀπασχολεῖ τοὺς Γάλλους πατριώτας.

Θὰ ἤρκει ὅμως καὶ ἂν διέτρεχέ τις τὰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις, τὰς ἐφημερίδας καὶ ἐπιθεωρήσεις, τὰς διδακτορικὰς διατριβὰς, διὰ νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ περὶ τούτου.

Τούναντίον οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, ἀντελαμβάνοντο ὅτι αὐτόθι τὸ πρόβλημα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ, μᾶλλον ἀπησχόλει τὰ πνεύματα.

Τὰ δημογραφικὰ ζητήματα ἄλλως τε πάντοτε ἀνέκυφαν κατὰ διάφορον τρόπον ἐπὶ τῶν δύο ὀχθῶν τῆς Μάγχης.

Ἀπὸ τοῦ 1550 — 1750 ἡ Ἀγγλία ἐδοκιμάσθη ὀλιγώτερον ἢ ἡ Γαλλία. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν δὲν ἐπέδραμον ἐχθρικαὶ στρατιαί, αἱ ἐσωτερικαὶ διαμάχαι, οἱ θρησκευτικοὶ ἢ πολιτικοὶ πόλεμοι ὑπῆρξαν βραχύτεροι καὶ ὀλιγώτερον αἱματηροί. Παρὰ ταῦτα ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐπροχώρει βραδέως, 2) μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 18. αἰῶνος, μὴ ὑπαρχουσῶν οὔτε ἀπογραφῶν, οὐχὶ τυχαῖοι ἄνδρες, ὡς λ. χ. ὁ ἐφευρέτης τῶν ἀποσβεστικῶν ταμείων Price, εἰκαζόν ὅτι ἐπῆλθεν

1) La crise de la surpopulation en Angleterre. Revue Politique et Parlementaire 10 Ἰανουαρίου 1922.

2) Ὁ Rickmann (Πρόλογος εἰς τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1841) ἐπελόγησε τὴν αὔξησιν ταύτην ὡς ἑξῆς: τῷ 1600, 4,811,716 ψυχαί· τῷ 1630, 5,600,517· τῷ 1670, 5,773,646· τῷ 1700, 6,045,008· τῷ 1750, 6,517,035. Ὁ Gopner ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι πρέπει νὰ ἐλαττωθῶσι κατὰ 4 1/2% περίπου (Journal of the Statistical Society, Τεύχος Φεβρουαρίου 1919).

ελάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ in petto ἀντέθετον τὴν κατάστασιν τῆς χώρας των πρὸς τὴν ταχύτητα μετὰ τῆς ὁποίας ἡ Γαλλία ἐπούλωνε τὰς τρομερὰς πληγὰς τῶν τελευταίων πολέμων τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1709.¹⁾ Αἰφνης, μετὰ τῆς οικονομικῆς ἐπαναστάσεως, ἣτις ἀρξαμένη κατὰ 1770 μετέτρεψε τὴν γηραιὰν Ἀγγλίαν ἀπὸ γεωργικὴν, ἐμπορικὴν καὶ κάπως ὀκνηρὰν εἰς μεγάλην βιομηχανικὴν χώραν, πραγματοποιεῖται ἀστραπιαία μεταβολή. Ὁ πληθυσμὸς ὁ ὁποῖος μετὰ κόπου ἐφθασεν ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1750 εἰς τὰ 6 1/2 ἑκατομμύρια πλησιάζει μέχρι τοῦ 1800 εἰς τὰ 9 ἑκατ.²⁾ Ἡ αὔξησις αὕτη δὲν υποχωρεῖ κατὰ τὰ ἐπόμενα 110 ἔτη. Ἀπὸ 12,000,236 τῷ 1821 προχωρεῖ εἰς 17,927,609 τῷ 1851, ἀπὸ 25,974,439 τῷ 1881 εἰς 36,070,492 τῷ 1911. Ἐὰν ἡ αὕτη αὔξησις ἐπραγματοποιεῖτο εἰς ὅλας τὰς βρετανικὰς νήσους, ἐὰν ἡ Σκωτία δὲν ἠκολούθει μὲ βραδύτερον βῆμα³⁾ καὶ ἐὰν ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰρλανδίας δὲν ἠλαττοῦτο σπουδαίως ἕνεκα τῆς μεταναστεύσεως⁴⁾ τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον θὰ ἤρριθμει τῷ 1911 ἀντὶ τῶν 45 περὶ τὰ 60 ἑκατομ. ψυχὰς.

Ἀρχικῶς ἡ δημογραφικὴ αὕτη μεταβολὴ ἔσχε τὸν ἀντίκτυπὸν τῆς ἐπὶ τῶν οικονομικῶν θεωριῶν. Ἐνῶ πρότερον πάντες ἐφρόνουσι ὅτι κράτος τι πρέπει νὰ ἔχῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους κατοίκους, τῷ 1797 ὁ Μάλθος κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου. Τὴν ἐπαύριον τῶν Νάπολεοντείων πολέμων ὁ James Mill, καίτοι πατὴρ 9 τέκνων μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ πολὺς John Stuart, ἀπηχεῖ εἰς τὸ συμπλήρωμα τῆς Βρετανικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας (1823) τὰς αὐτὰς ἀνησυχίας· δημιουργεῖ μάλιστα τὸν Νεομαλθουσιανισμὸν, συνιστῶν τὸν περιορισμὸν τῶν γεννήσεων, οὐχὶ διὰ βραδέος γάμου, κορωνίδος τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος, «ἀνταμοιβῆς τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀρετῆς», ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐκουσίτου περιορισμοῦ τῶν συλλήψεων. Ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ Place καὶ ἄλλων οικονομολόγων. Ἡμισυ αἰῶνα βραδύτερον περιώνυμος δίκη προκλη-

1) Ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῶν E. Levasseur, t.I De la Population Française (3 vol. Paris 1889/91). H. Baudrillart, La Population en France au 18. siècle, Paris 1885, A des Gilleuls, Etudes sur la population de la France avant le 19 siècle (Paris 1895) ἔξαγεται ὅτι ὁ γαλλικὸς πληθυσμὸς κατελήθην τῷ 1715 εἰς 17,300,000 ἐφθασε μέχρι τοῦ 1725 εἰς τὰ 18,200,000, τῷ δὲ 1760 τὰ 23,920,000, παρουσίασε δηλαδὴ αὔξησιν εἰς διάστημα 45 ἐτῶν πλέον τοῦ 1/2. Τῷ 1789 ὑπελογίζετο οὗτος πλέον τῶν 26,000,000.

2) Ἡτοι ἠδῆσθη (περίπου) κατὰ 1/3 ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κατὰ 1/12 τῶς αὔξησίν του.

3) Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τοῦ 1801 μέχρι τοῦ 1911 ἐτετραπλασιάσθη καὶ πλέον ὁ τῆς Σκωτίας ἐτριπλασιάσθη μόνον. Οὗτος ἠδῆσθη ἀπὸ 1,608,420 εἰς 4,760,904 ψυχὰς.

4) Τῷ 1821, συνεποσούτο εἰς 6,801,827 ψυχὰς, τῷ 1911, εἰς 4,390,219.

θεῖσα ὑπὸ τοῦ Bradlaugh καὶ τῆς Besant καταλήγει εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἐπισήμως τὸ μὴ ἀνήθικον τῆς διδασκαλίας ταύτης. Ἀλλὰ, καὶ τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπιχειρήμα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, ἡ μαλθουσιανὴ προπαγάνδα, ἀφότου ἠδυνήθη νὰ ἐξασκηταὶ ἐλευθέρως, φαίνεται ἀπωλέσασα μέρος τοῦ γοήτρου ὅπερ ἐξήσκει καταδιωκομένη. Θεωρητικῶς δὲν ἀπασχολεῖ πολὺ τὴν οικονομικὴν ἐπιστήμην. Πρακτικῶς δὲν ἐμποδίζει τὸν πληθυσμὸν ἀπὸ τοῦ ν' αὐξάνηται, μικρὰς τινος ἐλαττώσεως τῶν γεννήσεων συμψηφισθείσης πλήρως διὰ τοῦ ὑποδιασμοῦ τῆς θνησιμότητος. Αὕτη πρὸς στιγμὴν αὐξήθεισα, ἕνεκα τοῦ μεγάλου ρεύματος πρὸς τὰς πόλεις, ἐλαττοῦται ἀδιακόπως ἀπὸ τοῦ 1864¹⁾ καὶ ἐξῆς:

Κατὰ τὰς συχνὰς καὶ μακρὰς διαμονὰς μου ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1899 μέχρι τοῦ 1914 σπανίως ἤκουσα συγκαταριθμιζόμενον τὸ πρόβλημα μας μεταξὺ τῶν ζητημάτων ἐκ τῶν ὁποίων ἤρητο ἡ εὐτυχία καὶ τὸ μέλλον τῆς χώρας.

Εἰς τοῦτο, καθὼς καὶ εἰς ἀρκετὰς ἄλλας ἀπόψεις, ὁ μέγας πόλεμος ἐπέφερεν οὐσιώδη μεταβολήν, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἐπίστευέ τις.

Ἡ κινητοποίησις πολλῶν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων (8,278,000 ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ, 5,704,000 ἐν τῷ Ἠνωμένῳ Βασίλειῳ), ἡ διαμονὴ τοῦ μεγίστου μέρους τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὁ θάνατος, διὰ μόνην²⁾ τὴν Ἀγγλίαν, 628,000 ἀνθρώπων, θυμάτων ἀμέσων τοῦ πολέμου, ἔπρεπε κατ' ἐπίφασιν νὰ ὠδήγουν εἰς ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ τεραστία ὅμως βιομηχανικὴ καὶ οικονομικὴ ἀνθησις ἡ σημειωθείσα ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1915, ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους διασπάθησις δισεκατομμυρίων ἐγέννησαν οικονομικὴν κίνησιν καὶ ὕψωσιν τῶν ἡμερομισθίων.

Ἐχοντες ἀφθονον χρήμα οἱ Ἀγγλοὶ, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ ἐργατικὸς κόσμος, ἐτρέφοντο καλύτερον, ἐπεμελοῦντο μὲ περισσοτέραν φροντίδα τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των, ἔφερον εἰς τὸν κόσμον περισσότερα βρέφη, ἐνυμφεῦοντο τέλος εὐκόλως. Ἐνῶ δὲ εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων ἠλαττοῦτο αἰσθητῶς, ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκρατεῖτο εἰς τὴν κανονικὴν στάθμην του, μάλιστα δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν νόμων οἱ ὁποῖοι ἀρχικῶς δὲν ἐκάλουν ὑπὸ τὰ δπλα εἰμὴ μόνον ἀγάμους, καὶ ἠδῆσθη σπουδαίως τῷ 1914 καὶ 1915.¹⁾ Ὡς γνωστὸν δὲ γάμοι σημαίνουσι βρέφη. Οὕτως ἀφ' ἐνὸς διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν θανάτων

1) 21‰ (1850) · 23,7 (1864) · 13,8 (1919).

2) Ἐξαιρουμένων δηλαδὴ τῆς Σκωτίας, Ἰρλανδίας καὶ τῶν ἀποικιῶν.

καὶ τῆς συγκρατήσεως τῶν γεννήσεων εἰς ἐπίπεδον οὐχὶ πολὺ κατώτερον τοῦ προπολεμικοῦ (ἐλάττωσις 18% ἐν Ἀγγλίᾳ· ἐναντι 29% ἐν Ἰταλίᾳ· 46% ἐν Γερμανίᾳ· 47% ἐν Γαλλίᾳ· 53% ἐν Αὐστρίᾳ), μόνῃ ἢ Ἀγγλίᾳ ἐξ ὧν τῶν μεγάλων ἐμπολέμων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀνακωχῆς δὲν εὐρέθη μὲ κατώτερον πληθυσμὸν ἢ τῷ 1914. Ἡ λήξις τῶν ἐχθροπραξιῶν γένησε τοὺς γάμους καὶ τὰς γεννήσεις· ἡ θνησιμότης ἀφ' ἐτέρου ἠλαττοῦτο. Δημογραφικῶς τέλος τὸ ἔτος 1920 δὲν ἔχει τὸ προηγούμενόν του ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὡς δεικνύει καὶ ὁ ἐξῆς πίναξ:

Ἔτη	Γεννήσεις	Θάνατοι	Πλεόνασμα γεννήσεων
1906—1910 (μέσος ὄρος)	920.988	515.442	405.546
1918	881.890	504.975	376.915
1920	957.982	466.339	491.652

Τὸ ὑπέροχον τοῦτο ἀποτέλεσμα ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ὡσαύτως λαμπρῶν τοῦ 1919 καὶ τοῦ πρώτου ἡξαμήνου τοῦ 1921 μᾶς ἐξηγοῦσε πῶς ἡ ἀπογραφή τῆς 21 Ἰουνίου 1921 ἔδωκεν ὀλίγον ἀθροισμα 37,885.242 ψυχῶν, δηλαδὴ ἐπαρουσίασεν αὐξήσιν 5,03% ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1911.

II

Ἦτο ὑπέροχον! Ἀλλὰ — ἐν τῇ ζωῇ ὑπάρχουσι δυστυχῶς πάντοτε ἀλλὰ — ἡ οἰκονομικὴ κρίσις, ἡ ὁποία μετὰ τὸν πόλεμον ἐξεδηλώθη εἰς τοὺς δύο κόσμους δὲν ἐφείσθη οὔτε τῆς Ἀγγλίας, Κατ' ἀρχὰς ἐσημειώθησαν συχναὶ ἀπεργίαι, κατόπιν πληγὴ χειροτέρα, καθ' ἃ μὴ δυναμένη ν' ἀποτραπῆ, ἡ ἀνεργία, αὕτη ἐνέσκηψε μετ' ἐντάσεως ἀγνώστου εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Εἰς τὸν μέγαν λόγον διὰ τοῦ ὁποίου εἰσηγήτο οσειρὰν μέτρων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως ὁ Λόυδ-Τζώρτζ ἀνεδίδαξε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνέργων τὴν 19. Ὀκτωβρίου 1921 εἰς 1,750,000. Ἐπὶ τῆς μάλιστα ἐποχῆ καθ' ἣν ὑπερέδη οὗτος τὰ 2,000,000. Αἱ ζητηθεῖσαι πιστώσεις παρὰ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ κινδύνου ἀνέρχονται εἰς δισεκατομμύρια φράγκων· 63 ἑκατομμύρια λιρῶν

1) Ἴδου πῶς παρουσιάζεται ἡ κατάστασις εἰς τρεῖς συμμάχους χώρας συγκριτικῶς πρὸς τὸ ἔτος 1913.

	1914	1915	1916	1917
Γαλλία	-31.5	-69	-56	-36
Ἰταλία	-4.5	-30	-60	-63
Ἀγγλία	+3	+26	-2.3	-9

στερλινῶν.) Θὰ ἴσκει ὁμως, τὸ ποσὸν τοῦτο καὶ ἠδξημένον, ὡς ἠδξήθη ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα, διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ κακοῦ; μήπως δὲν καταλήξωμεν εἰς τὰς αὐτὰς ἀπογοητεύσεις εἰς τὰς ὁποίας κατέληξαν καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μετὰ τῶν Σοβιέτ καὶ αἱ πρὸς τὴν Γερμανίαν ὑποχωρήσεις, ἀμφότεραι ὑπαγορευθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τῆς αὐξήσεως τῆς ἐξαγωγῆς; Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι διὰ τῶν οἰκονομικῶν τούτων θυσιῶν τὸ ἐπικίνδυνον ἀκρωτήριο παρεκάμφθη.

Οὐχ ἦττον ὁμως εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἀγγλία εὐρίσκειται πρὸ τρομεροῦ κινδύνου: τῆς ἀδυναμίας τοῦ νὰ παράσῃ ἐργασίαν εἰς τὰ τέκνα τῆς.

Ἡ κατάστασις ὑπενθυμίζει τὴν διαδεχθεῖσαν ἄλλοτε τοὺς Ναπολεοντεῖους πολέμους. Ὅθεν, σήμερον ὅπως καὶ τότε πολλοὶ διερωτῶνται μὴ τὸ περὶ πληθυσμοῦ δοκίμιον τοῦ Μάλθου, παρὰ τὰς μεγάλας ὑπερβολὰς του δὲν περιέχει καὶ μέρος ἀληθείας.

Ἡ μαλθουσιανὴ σχολὴ ἐψαλλε παιάνας.) Παράπλευρά τῆς ἀρχίζουσι νὰ ἀκούωνται φωναὶ αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποδέχονται μὲν τὸ μαλθουσιανὸν Εὐαγγέλιον, δὲν ζητοῦσι τὸν περιορισμὸν τῶν γεννήσεων, ζητοῦσι δ' ὁμως τὸν ἑλεγχόν των.

Νέα Ἐταιρία ὑπὸ τὸ ὄνομα Society for Constructive Birth Control and Racial Progress προκαλεῖ πολὺ ἤχη συλλαλητήρια ἐπικαλουμένη τὴν αὐθεντίαν προσωπικοτήτων οἷαι ὁ λόρδος Dawson, λατρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ Δρ. Inge πρωθιερεὺς τῆς μητροπόλεως τοῦ Λονδίνου (Ἁγίου Παύλου), ὁ W.A. Appleton γενικὸς γραμματεὺς τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ ὁ Harold Cox διευθυντὴς τῆς σπουδαιοτέρας τῶν βρετανικῶν ἐπιθεωρήσεων, τῆς The Edimburgh Review.

Τὸν τελευταῖον Ὀκτώβριον, 3) οἱ ἄνδρες οὗτοι, κατέχοντες ἕκαστος εἰς τὸν κλάδον του θέσιν ἐξαιρετικὴν, κατέστησαν τὴν κοινὴν γνώμην κοινῶν τῶν ἀνησυχίων των. 4) Οἱ λόγοι των, τὰ βιβλία ἢ ἄρθρα των ἔσχον μεγίστην ἀπήχησιν.

1) Ἦτοι 12 ἑκατ. πρὸς ἄμμεσον καταπολέμησιν τῆς ἀνεργίας καὶ 51 διὰ τῶν οὖν τῆς ἐξαγωγῆς.

2) Βλέπε τὸ μηνιαῖον ὄργανόν τῆς The Malthusian, τὴν ἔτησίαν ἐγκύκλιον τοῦ προέδρου τῆς Δρ. Drysdale καὶ τὴν ἔτησίαν ἐκθεσὶν τοῦ γραμματέως τῆς Δρ. Dunlop.

3) Ὁ Harold Cox ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ πρότερον μεταξὺ ἄλλων εἰς διαλέξιν του ἐν τῇ Political Economy Club. Ὡσαύτως ὁ Inge περιέλαβεν εἰς τὰ Outspoken Essays του, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ 1919 ἔσχον ἤδη 7 ἐκδόσεις δύο πραγματείας περὶ τοῦ «Ποσοτοῦ τῶν Γεννήσεων» καὶ τοῦ «Μέλλοντος τῆς βρετανικῆς φυλῆς».

4) Ὁ λόρδος Dawson διὰ τῆς διαλέξεώς του εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον τοῦ Birmingham, ὁ Inge καὶ H. Cox δι' ἄρθρων των εἰς τὴν Saint-James Gazette καὶ τοὺς Sunday Times, ὁ M. Appleton διὰ τοῦ ἔργου του What we want, and where we are?

Οι Birthcontrollers, ως μεταχειρισθόμεν τὴν δυσμετάφραστον καὶ παραστατικὴν ταύτην ἔκφρασιν, ἀπομακρύνονται τῶν ἀκραιφνῶν Μαλθουσιανῶν καθόσον ἀφορᾷ τὰ ὑπ' αὐτῶν συνιστώμενα μέτρα, πλησιάζουσιν ὁμῶς πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς κριτικῆς ἀπόψεως τῆς διδασκαλίας τῶν, ἢ ὅποια συνοψίζεται εἰς τὰ ἑξῆς περίπου:

1. Ἡ αὔξησις τοῦ βρεττανικοῦ πληθυσμοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν μεταστροφὴν τῆς Ἀγγλίας εἰς μεγάλην βιομηχανικὴν χώραν. Ἡ ἐκδιουχάνισις αὕτη πάλιν συνετελέσθη πρὸ παντὸς χάρις εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ ἐν μέρει διότι ἡ Ἀγγλία τὴν ἐπομένην τοῦ Βατερλώ, ὡς μόνη βιομηχανικῶς ὀργανωμένη χώρα, ἠδυνήθη νὰ κατακλύσῃ τὸν κόσμον διὰ τῶν προϊόντων τῆς. Ἐὰν ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐτετραπλασιάσθῃ, ἢ ἐξαγωγή τῆς ἑδεκαπλασιάσθῃ (1 δισεκατομῦριον φράγκων κατὰ μέσον ὄρον τὰ ἔτη 1801—05· 10 δισεκ. κατὰ μέσον ὄρον τὰ ἔτη 1905—1910).

Ἀλλὰ τὰ κοιτάσματα τῶν ἀνθράκων δὲν εἶναι ἀνεξάντλητα, καὶ τὸ χειρότερον, ἐναντι τῆς Ἀγγλίας ὀρθοῦνται σήμερον ἀνταγωνισταί, οἱ ὅποιοι κατέχουσιν ὡσαύτως ἀνθρακωρυχεῖα καὶ ὑπ' ἑποψιν βιομηχανικὴν εἶναι καὶ οὗτοι καλῶς ὀργανωμένοι. Τί θὰ γίνῃ ὅταν ἡ Ἀγγλία μὴ δυναμένη πλέον νὰ ἐξάγῃ τὰ βιομηχανήματά τῆς δὲν θὰ δύναται οὔτε νὰ εἰσάγῃ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τρόφιμα ἀφοῦ τὰ παραγόμενα ἐν αὐτῇ δὲν ἐξαρκοῦσιν; Ἡ τωρινὴ ἀνεργία ἐπιτρέπει νὰ τὸ μαντεύσωμεν. Ἐὰν συνεχισθῇ ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὡς τὸ 1920, ἦτοι κατὰ ἡμῶν ἑκαττομ. ἑτησίως, αὕτη θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα ἐν μικρῷ χρόνῳ τὴν πείναν καὶ τὴν καταστροφὴν.

2. Εἰς τὰς οἰκονομικῆς φύσεως ταύτας ἀνησυχίας προστίθενται καὶ ἄλλαι σχετιζόμεναι μὲ τὴν Εὐγενιστικὴν ἐπιστήμην, ἣν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὑποστηρίζεται δηλαδὴ ὅτι ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὡς νῦν λαμβάνει χώραν ἀντίκειται πρὸς τὸ συμφέρον τῆς φυλῆς, καθ' ὅσον ἂν καὶ αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἀγγλῶν, ἢ ποιότητος τῶν ὁμῶς υποβιβάζεται.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι αἱ ὀπωπ-δῆποτε προηγούμεναι τάξεις τῆς κοινωνίας ἐφαρμόζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τὸν νεομαλθουσιανισμόν· αἱ εὐποροῦσαι τάξεις ἕνεκα τῆς βαρυτάτης φορολογίας, οἱ διανοοῦμενοι καὶ οἱ ἐπαγγελματίαι διότι ἡ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων ἀπαιτεῖ σήμερον πολλὰς δαπάνας. Τὸ παράδειγμα τοῦτο μιμοῦνται καὶ οἱ ἀγροῖαι ἕνεκα τῶν δαπανῶν ἃς θὰ συνεπήγητο ἢ μεγέθυνσις τῶν οἰκιῶν τῶν. Ἄλλη αἰτία ἐπιδρῶσα γενικῶς ἐπὶ τῶν μεσαίων τάξεων εἶναι ὅτι αἱ γυναῖκες ἀρχίζουσι νὰ ἐργάζωνται καὶ

διὰ τοῦτο ἀποφεύγουσι τὴν ἐγκυμοσύνην καὶ τοὺς τοκετοὺς.

Ἐπαρατηρήθη ἤδη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ὅτι αἱ γυναῖκες ἐξερχόμεναι ἀπὸ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια προσβάλλονται οὕτως εἰπεῖν ἀπὸ ἀτεχνίαν, ¹⁾ τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο ἀνευρίσκεται καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα παρατηρεῖται κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον καὶ εἰς τὰς ἐργατίδας, καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς τῆς ὕφαντουργικῆς βιομηχανίας.

Ἀνεξαρτήτως ἄλλως τε τῶν αἰτίων τὸ προμνησθὲν γενικὸν φαινόμενον εἶναι ἀναμφισβήτητον. Πᾶσαι αἱ στατιστικαὶ τὸ βεβαιοῦσιν. Οὕτως αἱ εἰς τὸ Who'swho (τὸ λονδίνειον Tout-Paris) ἐγγεγραμμένοι οἰκογένειαι εἶχον κατὰ μέσον ὄρον πρὸ τοῦ 1870 5,2 τέκνα· σήμερον ἔχουσι μόνον 3,08. Ἐπίσης παρατηρεῖται ὅτι μόλις συνοικία ἄλλοτε πτωχὴ κατοικηθῆ ἀπὸ εὐποροῦσας τάξεις αἱ γεννήσεις ἐλαττοῦνται. Τῷ 1881 τὰ διαμερίσματα τοῦ Hampstead καὶ τοῦ Shoreditch εἶχον τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν γεννήσεων· σήμερον ὅπου τὸ Hampstead κατωχεῖται ἀπὸ ἀστοὺς ἢ ἀναλογία του εἶναι τὸ ἡμισυ τῆς τοῦ Shoreditch τὸ ὅποιον ἐκράτησε τὸν λαϊκόν του χαρακτήρα. Ὅλα τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα παρουσιάζουσι γονιμότητα κατωτέραν τῆς μέσης. Διὰ τοὺς ρηθέντας ἤδη λόγους οὔτε οἱ ἐπαγγελματίαι οὔτε οἱ ἀγροῖται δεικνύονται πολὺ γονιμότεοι. Τὰ διαμερίσματα τῆς ὕφαντουργικῆς βιομηχανίας μένουσι στάσιμα. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τοὺς ἀνθρακωρύχους καὶ τοὺς ἐργάτας τῆς κατωτάτης τάξεως εἰς τοὺς unskilled-labourers, εἰς ἐκείνους δηλαδὴ οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι τεχνίται. Ἐκ τούτων πάντων προκύπτει ὁ κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν τὴν φυλὴν. Τὸ μέλλον ταύτης στηρίζεται ἐπὶ τῆς τελευταίας κοινωνικῆς τάξεως, «ἐπὶ τοῦ stock τῆς τρίτης ποιότητος». Ἡ τάξις ὁμῶς αὕτη δὲν γέννᾳ εἰμὴ κατ' ἐξαιρέσειν πρόσωπα τὰ ὅποια δύναται νὰ τιμήσῃ τὴν χώραν ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ κυβερνήσῃ καὶ διαφωτίσῃ αὐτήν. Αἱ πτωχότεραι τάξεις ἕνεκα τῶν συνηθέρων ἐγκυμοσυνῶν παρουσιάζουσι καὶ μεγαλυτέραν θνησιμότητα τῶν βρεφῶν καὶ ἐξαχρεῶσιν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν, ἧς προσάγονται φρικαστικὰ παραδείγματα. ²⁾ Πρὸς περιορισμὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ οἰκονομικῶς ἐπικινδύνου καὶ ποιοτικῶς κατωτέρας, τί προτείνει ἡ νέα

1) Εἰς περιώνυμον Κολλέγιον ἐκ τῶν ἀποφοιτησασῶν μετὰ διπλώματος μαθητριῶν 43% ἐνυμφεύθησαν· εἰς ἑκάστην δὲ τῶν νυμφευθεισῶν ἀνελόγουν 0,84 τέκνων, τοιοῦτοτρόπως ἡ γονιμότης τοῦ συνόλου τῶν διπλωματούχων μαθητριῶν ἀνήρχετο εἰς 0,37. Σημειωτέον δὲ ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως.

2) Βλέπε τὰ πρακτικὰ τοῦ συλλαλητηρίου τῆς 31 Μαΐου 1921 εἰς Queen's Hall πρὸς ἐπίτευξιν ουστηματικοῦ ἐλέγχου τῶν γεννήσεων.

σχολή; Ἡ προσφυγή εἰς τὰ μέτρα τοῦ Μάλθου: δηλαδή παράτασις τῆς ἀγαμίας τῇ φαίνεται ματαία πρὸς δὲ ἐπιβλαβὴς καὶ ἀνήθικος. Ὁ Μάλθος ἐφαντάζετο ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ἠθικούς ὡς τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὸν ὅποιον ἡ ἀγαμία ἐσήμαινε καὶ ἀγνότητα. Πράγματι ὁμοίως ἡ ἀγαμία συμβαδίζει μετὰ θεσμοῦ ἐξευτελλίζοντος τὸ ἄτομον καὶ ὑπονομεύοντος ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως τὴν φυλὴν, τῆς πορνείας. Τὸ νὰ ὑπολογίζωμεν μετὰ τινῶν κληρικῶν ἐπὶ ἀποχῆς ἐν τῷ γάμῳ¹⁾, θεωρεῖ αὐτὴ ἀκόμη χιμαιρικώτερον. «Πῶς, λέγει ὁ λόρδος Dawson, νὰ προσδοκῶμεν ὅτι ἄνθρωπος μαρτυρῶν ἐκ τῆς διψῆς καὶ ἔχων ἐπὶ τῆς τραπέζης του φιάλην δὲν θὰ πῖν». Ἄλλως τε καὶ ἐὰν τοῦτο ἦτο δυνατόν ὁ συζυγικός αὐτοῦ ἀσχητισμός θὰ ἦτο κατὰ τὸν διαπρεπῆ ἐπιστήμονα ὀλέθριος ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως.

Ἐπολείονται τὰ προληπτικὰ μέτρα ταῦτα ἔχουσιν ἀναμφισβητήτως ἐπιβλαβεῖς συνεπείας. Ἐξ ὄλων ὁμοίως τῶν προκειμένων κακῶν εἶναι τὸ μικρότερον. Τὸ νὰ τὰ καταδιώκωμεν ποινικῶς ὡς ἐγένεν ἐν Ἀμερικῇ (νόμος τοῦ Komstock),²⁾ θὰ κατέληγεν εἰς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐκτρώσεων, αἱ ὁποῖαι ἄλλως τε εἶναι ἤδη συχναὶ εἰς τὰ ἐργατικά διαμερίσματα τῆς βορείου Ἀγγλίας.³⁾ Τὸ παράδειγμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκτρώσεων ἐφθασεν ἐτησίως τὰ δύο ἑκατομ. πιστοποιεῖ τοῦτο.⁴⁾ Τέλος οἱ Birthcontrollers,⁵⁾ μεθ' ὧν ἐν τούτῳ συμφωνοῦσι καὶ οἱ Μαλθουσιανοὶ προσάγουσιν ἐπιχείρημα τὸ ὅποιον εἰς πολλοὺς θὰ φανῇ ἀπροσδόκητον: Τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας. Ἡ Γαλλία λέγουσιν ἠκολούθησε τὴν συμβουλὴν τοῦ Πλάτωνος, διὰ τὸν ὅποιον ἡ ἰδεώδης πολιτεία πρέπει νὰ ἔχῃ περιορισμένον ἀριθμὸν κατοίκων. Τὰ πράγματα τὴν ἐδικαίωσαν. Πρὸ τοῦ πολέμου πάντες οἱ κάτοικοί τῆς ἠδύναντο νὰ ζῶσιν εὐτυχεῖς. Μὴ ἔχουσα πλέον πλεόνασμα πληθυσμοῦ, δὲν ὠνειροπῶλει, ὡς ἄλλοτε, κατακτήσεις καὶ μὴ οὐσα ἐπίφοδος

1) Εἰς τοῦτο τελειωτικῶς καταλήγει τὸ κήρυγμα τῆς 20 Μαρτίου 1921 τοῦ πρωθιερέως Mac Cormick εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ Μάγχεστερ.

2) Ἐν Νέῳ Ἰόρκῳ ἡ ἀστυνομία ἀποτελουμένη κατὰ μέρη ἐξ Ἰρλανδῶν καθολικῶν προσεπάθησεν ἐσχάτως νὰ παρεμποδίσῃ τὰς συναθροίσεις τὰς ὀργανωθείσας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ταξιδίου τοῦ H. Cox ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασε νὰ διέλθῃ τὸν Ὄκεανόν διὰ νὰ διαδώσῃ τὰς ἰδέας του. (Sunday Times τῆς 4 Δεκεμ. 1921).

3) Βλέπε τὴν ἐκθεσιν τῆς Miss Ethel Elderton εἰς τὰ «Μελετήματα» τοῦ Galton Laboratory for National Eugenics» ἀρ. XXI καὶ XX.

4) Βλ. Inge σελ. 74 ἐπικαλούμενον τὸν Hirsch καὶ ἄλλας αὐθεντίας. Βλ. πρὸς τούτους ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου διαφέρον ἄρθρον εἰς Medical Press τῆς 19 Ὀκτωβρ. 1921.

5) Βλ. Inge σελ. 77 καὶ 95, ὡσαύτως τὸ ἄρθρον τοῦ Dr. Drysdale εἰς The Malthusian τῆς 15 Ἀπριλ. 1920 κλπ.

εἰς οὐδένα εἶχεν ἐπισύρει τὰς συμπαθείας ὄλων. Ὅταν προσεβλήθη σύμ-πασα ἡ Οἰκουμένη ἔσπευσεν εἰς βοήθειάν τῆς. Ζῶντες οἱ Γάλλοι εὐδαίμονες ἐν τῇ χώρᾳ των, τὴν ὑπερήσπισαν με θάρρος ἀπαράδβλητον. Ἐθνη γονιμώτερα ἔδειξαν ὀλιγώτεραν γενναιότητα, καθόσον δὲ αἱ γεννήσεις των ἦσαν περισσότεραι κατὰ τοσοῦτον ἡλαττοῦτο ἡ δύναμις μεθ' ἧς ἀντεπάλαιον κατὰ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου (βλ. τὴν πρώτην συνθηκολογήσαν Ρωσσίαν, τὴν Αὐστρουγγαρίαν, τὰ ἐν Caporetto συμβάντα κλπ.) Τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τοῦ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων γίνονται αἰσθητὰ μετὰ τὸν πόλεμον. Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα ἡ προσβληθεῖσα ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἀνεργίαν, ὅπου δὲν ὑφίσταται φόβος Μπλοσεδισμού.

Ὅλοι λοιπὸν αἱ εὐρωπαϊκαὶ χώραι καὶ αἱ ἄλλαι¹⁾ ἀκόμη πρέπει νὰ μιμηθῶσι τὴν Γαλλίαν. Ὅστω θὰ καταστῶσιν εὐτυχεῖς καὶ εἰρηγόφοι. Ἄν τοῦναντίον ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν 20. αἶθνα τόσον ἀλματικῶς ὅσον καὶ κατὰ τὸν 19. (180 ἑκατ. τῷ 1811, 450 ἑκατ. τῷ 1911) τότε ἀπομένει εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἡ ἐκλογή μεταξὺ ἀλληλοσφαγῆς καὶ τοῦ ἐκ τῆς πείνης θανάτου.

Ἄς ἐξετάσωμεν νῦν κατὰ τί διαφέρουσιν οἱ Birthcontrollers ἀπὸ τοὺς κυρίως Μαλθουσιανούς; Ἐν πρώτοις καὶ κυρίως καθ' ὅσον δὲν ὄνειροπολοῦσι στάσιμόν τινα κατάστασιν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰ ἔμματα των ἡ ἐλάττωσις τῶν γεννήσεων τῶν κατωτέρων τάξεων θὰ περιορῶσιν τὰς δυσχερεῖας τῶν τάξεων τούτων καὶ θὰ προλάβῃ πνευματικὴν κατὰπτωσιν τῆς φυλῆς. Ἡ κατ' ἀνάγκην δὲ προκληθῆσομένη ἐλάττωσις τῆς ἀμέτρου αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ θὰ συμψηφισθῇ διὰ ἐλαττώσεως τῆς θνησιμότητος. Ἡ Ζωολογία καὶ ἡ Κοινωνιολογία βεβαιοῦσιν ὅτι ὅσο ὀλιγώτερα τέκνα, τόσο καὶ δυσκολώτερον χάνονται. Λοιπὸν ἡ ἐλάττωσις τῆς θνησιμότητος εἶναι τὸ ἐπιστημονικὸν μέσον τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ.²⁾ Ἐξαιρουμένης τῆς Γαλλίας ἡ ὁποία ὅστερεῖ ἐν τούτῳ, τὸ ποσοστὸν τῆς θνησιμότητος εὐρίσκεται ἐν

1) διὰ τὸν H. Cox ἡ κρίσις τοῦ Εἰρηρικοῦ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἰαπωνίας αὐξάνει πολὺ ταχέως (Sunday Times 4 Δεκεμ. 1921).

2) Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ κατωτέρου πίνακος λαμβανομένου ἐκ τοῦ Blue-Book δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ Registrar-Général τοῦ 1921.

	Ποσοστὸν Γεννήσεων	Ποσοσ. Θανάτων	Πλεόνασμα
Ἠνωμένον Βασίλειον	23 . 9	13 . 8	10 . 1
Αὐστραλία	28 . 7	14 . 2	17 . 5
Αὐστρία	31 . 3	20 . 5	10 . 8
Βέλγιον	22 . 9	16 . 4	6 . 5
Γαλλία	19 . 0	17 . 5	1 . 5

ἀντιστρόφῳ λόγῳ πρὸς τὸ τῶν γεννήσεων. Διὰ τὴν περιορισθῆ τις εἰς δύο χώρας διαμετρικῶς ἀντιθέτους καθόσον ἀφορᾷ τὰς γεννήσεις, εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν, βλέπει τις ὅτι εἰς τὴν δευτέραν ὁ πληθυσμὸς ἤβησε ταχύτερον χωρὶς νὰ συντελοῦν σπουδαίως εἰς τὸ γεγονός τοῦτο οἱ μετανάσται, οἱ ὅποιοι μάλιστα δυσκόλως ἐγένοντο δεκτοί.

Καθὼτι ἀφορᾷ τὸ πλεόνασμα τοῦ πληθυσμοῦ ἡ Ἀγγλία δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀνησυχῇ. Ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Αὐστραλία διατρέφουσι μόλις 15 ἑκατ. κατοίκων, ἐνῶ δύνανται νὰ διατρέψωσι 200. Εἶναι δυνατόν ἐπομένως νὰ ἀποικισθῶσιν. Ὁ ἀποικισμὸς τῶν δὲν πρέπει πλέον νὰ ἀφίνεται εἰς τὴν τύχην ἀλλὰ πρέπει νὰ ὀργανωθῇ συστηματικῶς. Τὸ κράτος πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τοῦτον. Τοῦτο εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ Inge καὶ τοῦ Appleton.

III

Παρὰ τὴν ἀντιπροσώπευσιν τῶν νέων τούτων θεωριῶν ὑπο διαπρεπῶν ἱατρῶν, κληρικῶν καὶ δημοσιογράφων αὐταὶ δὲν ἐκέρδιον ἀκόμη τὴν πλειοψηφίαν.

Προβάλλουσι κατ' αὐτῶν τὰ ἐπιχειρήματα ἅτινα γνωρίζει πρὸ πολλοῦ ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία. Οὕτως ὁ διαπρεπὴς στατιστικὸς Sir Bernard Mallet¹⁾ παρατηρεῖ ὅτι τὰ μέσα τῆς διατροφῆς αὐξάνουσι ταχύτερον ἢ οἱ ἄνθρωποι. Προβάλλουσι κατ' αὐτῶν ὡσαύτως θρησκευτικὸς λόγους. Τὸ συνέδριον τοῦ θέρους τοῦ 1920 εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Lambeth κατὰ τὸ ὅποιον παρευρέθησαν 252 ἐπίσκοποι, ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀνωτέρου προτεσταντισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ, ἐμνημόνευσεν εἰς τὴν 68. ἀπόφασίν του ὅτι «κύριος σκοπὸς τοῦ γάμου εἶναι ἡ διαιώνισις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὰ κατὰ τῆς συλλήψεως δὲ μέτρα δὲν ἀντιτίθενται μόνον πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ συνεπάγονται τοὺς μεγίστους κινδύνους φυσικοῦς, ἠθικοῦς καὶ θρησκευτικοῦς». Ἡ καταδίκη μάλιστα τούτων ὑπῆρξεν αὐστηροτέρα ἢ ἄλλοτε ποτέ. Τῷ 1908 οἱ ἐπίσκοποι ἐφάνησαν συγκατανεύοντες ὅπως οἱ σύζυγοι περιορίζονται εἰς τὴν λεγομένην «ἀσφαλῆ» περίοδον, κατὰ τὸ δεκαπενθήμερον δηλαδὴ κατὰ τὸ

Γερμανία	28.6	17.3	11.3
Ἰταλία	32.4	18.2	14.2
Νέα Ζηλανδία	26.5	8.9	17.6
Νορβηγία	25.4	13.4	12.0
Ρουμανία	43.4	22.9	20.5
Ρωσσία	44.0	28.9	15.1

1) Βλ. τὸ ἄρθρον του εἰς τὸ Journal of State Medicine Αὐγουστος 1918.

ὅποιον αἱ πιθανότητες συλλήψεως εἶναι πολὺ μικραί, ¹⁾ ὁ δὲ καθολικὸς κληρὸς ²⁾ φαίνεται νὰ τοὺς ἠκολούθησεν εἰς τὴν κατωφέρειαν ταύτην ἢ ὅποια ἐκρίθη ἔκτοτε πολὺ ὀλισθηρά.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἐπίσημοι φαίνονται ὀρροδοῦντες. Ἡ ἔκθεσις τῆς δευτέρας ἐπιτροπῆς τοῦ Birth rate δημοσιευθεῖσα τῷ 1920 εἶναι κατηγορηματικωτέρα τῆς πρώτης δημοσιευθείσης τῷ 1916. Καταδικάζει τὴν πολιτικὴν «τῆς ἀσφαλοῦς περιόδου», τὴν ὅποیان θεωρεῖ καὶ ἱατρικῶς ἐπισηφαλῆ καὶ ἠθικῶς καταδικαστέαν ὡς καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ κυρίως λεγόμενα προληπτικὰ μέτρα. Πρὸς τούτοις ἠθικῶς σκεπτομένη δοξάζει ὅτι ὁ ἀριθμὸς εἰς ἀνθρώπους (man power) εἶναι ἐξ Ἰσου σπουδαίος μετὰ τὸν πόλεμον διὰ τὸν οἰκονομικὸν ἀγῶνα, ὅσον καὶ πρότερον διὰ τὸν πόλεμον. Ὁ Sir Bernard Mallet ἔφερε τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1918 ἐνώπιον τῆς Ἐταιρείας τῆς Στατιστικῆς, πλειστοὶ δὲ δὲν ἔπαυσαν ἔκτοτε νὰ τὸ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς προβλεπτικοὺς πατριώτας δὲν λησμονοῦσιν ἐπίσης ὅτι τὸ κέντρον τῆς παγκοσμίου πολιτικῆς μετετοπίσθη εἰς τὸν Εἰρηνικὸν καὶ ὅτι τὰ κράτη τὰ ὅποια περιδρέχονται ὑπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ τούτου ἔχουσι πληθυσμὸν αὐξανόμενον ταχύτερον τοῦ τῆς μεγάλης Βρετανίας. Ὁ Οἰκονομολόγος τοῦ Λονδίνου ἀνέγραφε τὸν τελευταῖον Σεπτέμβριον ὅτι ἂν ὁ πληθυσμὸς τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἀπὸ τοῦ 1821—1921 ἐδιπλασιάσθη καὶ πλέον (ἀπὸ 21 εἰς 47 ἑκατομ.), ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν σχεδὸν ἐδωδεκαπλασιάσθη (ἀπὸ 9 εἰς 105 ἑκατομ.). Ἡ Ἰαπωνία ἀφ' ἑτέρου ἐκτεινομένη τῷ 1903 ἐπὶ 359,000 τετρ. χιλιομ. μὲ πληθυσμὸν 57,005,000, καταλαμβάνει τῷ 1921 1,091,410 τετρ. χιλιομ. μὲ πληθυσμὸν 98,463,000. Ἀπὸ τὸ ὀλικὸν ἄθροισμα τοῦτο 55,000,000 (ἐναντι 39 πρὸ 18 ἐτῶν) κατοικοῦσι τὴν κυρίως λεγομένην Ἰαπωνίαν ³⁾ ἢ ὅποια εἶναι ἐκ τῶν μάλιστα πυκνοκατοικημένων χωρῶν τῆς ὑψηλῆς, ἐνῶ ἀκριβῶς αἱ βρετανικαὶ ἀποικίαι τῆς Ὀκεανίας εἶναι πολὺ ἀραιῶς κατοικημέναι.

IV

Αὐταὶ εἶναι αἱ δύο θέσεις. Ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια;

Τὸ ἐξῆς ἐρώτημα πρέπει νὰ τεθῇ πάντως εἰς τὰς διαφόρους μαλθου-

1) Αὐταὶ ὑπολογίζονται ἴσως ἐπισηφαλῶς εἰς 20%. Βλ. τὴν διάλεξιν τοῦ λόφου Dawson.

2) Βλέπε τὸ δεύτερον Birth rate report.

3) Βλ. New-York Herald (Παρισ. ἔκδ.) 27 Σεπτεμβρ. 1921. Ἡ Φορμόζα ἠρῖθμει 4 ἑκατ. ψυχῶν, ἡ Κορέα 17, ἡ Μογγολία 12, ἡ Σιβηρία 6, τὸ Σαντοῦγκ 4· αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπὸ Ἰαπωνικὴν κατοχὴν κατοικοῦνται μὲ τὸ ὑπόλοιπον.

σιανός σχολιάς. "Αν ποτέ γενικευθῶσι τὰ προληπτικά μέτρα πῶς θὰ σταματήσετε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ; Μέλος ἐξέχον τῆς Μελθουσιανῆς Ἐνώσεως μοι ἀπήντησεν: Τὸ ἐνστικτὸν τῆς πατρότητος θὰ παραμείνῃ πάντοτε τόσον ἰσχυρὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε αἱ γεννήσεις νὰ παραμείνῃσι πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν. Ὁ λόρδος Dawson ὁ ὁποῖος θέλει ἐκάστην οἰκογένειαν μὲ τέσσαρα τέκνα στηρίζεται ὡσαύτως εἰς τὸν βρεττανικὸν πατριωτισμὸν. Ὁμολογῶ δτι μὲν σκεπτικός. Παρατηροῦμεν δτι πολλοὶ οἰκογένειαι ἀρκοῦνται εὐκόλως εἰς τὸ ἐν τέκνον ἐν ἀνάγκῃ δὲ στεροῦνται καὶ τούτου. Ἄλλαι ἔχουσι περισσότερα, μόνον διότι πολλοὶ σύζυγοι δὲν στέργουσι νὰ διδάξωσιν εἰς τὰς συζύγους τῶν μεθόδους τὰς ὁποίας δὲν θεωροῦσι τελείως ἠθικάς, ἢ μάλιστα θεωροῦσιν, ὡς ὁ σύζυγος εἰς τὴν Σανάταν τοῦ Kreutzer, ὡς τελείως ἐκμαυλιστικά. Ἐτέρωθεν ἡ ἐπιθυμία πολυαριθμοῦ οἰκογενείας προέρχεται ἐκ πνεύματος παραδόσεως καὶ ἀπομιμήσεως, ἀπὸ σνομπισμὸν τινα, εὐκολώτατα ἐκρίζουμένον. Τὰ λαμβάνοντα χώραν εἰς μερικοὺς γαλλικοὺς κύκλους εἶναι ἐποικοδομητικά. Χρειαζόμεθα πρὸς τούτους πολλὰ περισσότερα τῶν δύο τέκνων διὰ νὰ πληρώσωμεν τὸ κενὸν τῆς ἀγαμίας καὶ τῆς ἀτεκνίας¹⁾. Καθόσον ἀφορᾷ τὸν πατριωτισμὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπαναπαύεται ὁ λόρδος Dawson, δεδαίως οὗτος δὲν ἀλλεῖπει ἀπὸ τὸν βρεττανικὸν λαόν, εἶναι ὅμως αἰσθημα τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται ἰσχυρῶς μόνον εἰς ἐποχὰς κρίσεως. Ἡ ἱστορία πιστοποιεῖ δτι εἶναι δυνατόν νὰ θυσιάσωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ τέκνα τῶν ἐν πολέμῳ, ὅχι ὅμως εἰς εἰρηνικὴν ἐποχὴν φέρωσιν ἀνεπιθύμητα πρόσωπα εἰς τὸν κόσμον. Ἡ πρόληψις λοιπὸν τῶν συλλήψεων εἶναι ἐπικίνδυνον μέτρον. Τί πρέπει νὰ σκεπτόμεθα διὰ τὸ δεύτερον τὸ προτεινόμενον οὐχὶ ὑπὸ τῶν Μελθουσιανῶν ἀλλὰ ὑπὸ τῶν Birthcontrollers καὶ τὸ ὁποῖον ὡς καὶ οἱ ἴδιοι²⁾ ὁμολογοῦσιν εὐρίσκεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀρχάς των. Ἐννοῶ τὴν ἀποίκισιν.

Πρὸ παντὸς πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν δτι οἱ Ἄγγλοι μεταξὺ ὅλων τῶν κτήσεων τῶν δύνανται νὰ ἀποικίσωσιν εἰς εὐρείαν κλίμακα τρεῖς μόνον: τὴν Νότιον Ἀφρικὴν, τὸν Καναδᾶν καὶ τὴν Αὐστραλίαν.

Ὁ Inge ὀλίγον βασίζεται ἐπὶ τῆς Ἀφρικῆς. Αὕτη εἶναι χώρα ἐπὶ τῆς ὁποίας δύνανται νὰ ζήσωσιν ἀρκετοὶ λευκοὶ μόνον ἐφόσον λειτουργοῦσι τὰ χρυσορυχεῖα καὶ ἀδαμαντορυχεῖα. Ἄλλως τε οἱ λευκοὶ ἀποτε-

1) Ἐν Γαλλίᾳ ὁ μέσος ὁρος τῶν τέκνων κατ' οἰκογένειαν ἀνήρχετο περὶ τὰ τέλη τοῦ 19. αἰῶνος εἰς 2,69 (εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν 1801-5 ἀνήρχετο εἰς 4,24). Ἄνευ τῆς εἰσοδοῆς τῶν ξένων ὁ πληθυσμὸς θὰ ἠλαττοῦτο.

2) Inge οσλ. 79.

λοῦσιν ἡμιαριστοκρατίαν κυριαρχοῦσαν ἐπὶ τῆς πληθῆος τῶν Κάφρων καὶ ὡς γνωστὸν τοιοῦτου εἶδους κοινωνικὴ τάξις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι πολυαριθμὸς.

Ὁ Καναδᾶς ἔκαμεν ἤδη τεραστίαις προόδους καὶ θὰ παρουσιάσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον μεγαλυτέρας. Παρέχει εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀπέραντον πεδῖον ἀποικίσεως. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἔχει ἀνάγκην γεωργῶν ἀποίκων. Εἰς τὰς πόλεις καὶ αὐτόθι δὲν εἶναι ἀγνωστος ἡ ανεργία. Δὲν δοῖται λοιπὸν νῦν ἀρκοῦντως εἰς τὴν λύσιν τῆς τωρινῆς κρίσεως.

Ἡ Αὐστραλία ἐπὶ μακρὸν παρεῖχε τόσας δυσκολίας εἰς τοὺς μετανάστὰς ὥστε οὗτοι, μὴ ὄντες κἄν βέβαιοι ὅτι θὰ δυνηθῶσι ν' ἀποβιβάσθωσιν,¹⁾ ἔπαυσαν νὰ κατευθύνωνται αὐτόθι.

Ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ὄστις ἀνήρχετο εἰς 374.097 κατὰ τὰ ἔτη 1882—1891, κατῆλθε τὴν ἐπομένην δεκαετίαν εἰς μόνον 2.377. Ἀπὸ τοῦ 1906 ἡ Αὐστραλία κατεῖθε τὸ κακὸν τῆς ὑπερπροστατευτικῆς πολιτικῆς τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων τῆς καὶ ἐπέτρεψεν ἐκ νέου τὴν μετανάστευσιν.²⁾ Ἡ σημασία ἦν ἔλαβε τὸ πρόβλημα τοῦ Εἰρηνικοῦ κατέδειξεν εἰς τοὺς Αὐστραλοὺς τὸν ἐξωτερικὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διέτρεχον ἕνεκα τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν. Αἱ Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες βρήθουσιν ἀρθρῶν καὶ χαρτῶν³⁾ ὑποδεικνύοντων κατὰ τινὰ τρόπον θὰ ἠδύνατο νὰ κατοικηθῇ ἡ ἡπειρος αὕτη, ἡ ὁποία ἀκόμη τὸ ἔτος 1921 ἠριθμοῖ 5.426.008 κατοίκους ἐπὶ ἐκτάσεως ἴσης πρὸς τὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, αἱ ὁποῖαι διατρέφουσι 105.000.000.⁴⁾

Βέβαια διὰ νέου διαμετρικοῦ δικτύου σιδηροδρομικοῦ καὶ μεγάλων ὑδραυλικῶν ἔργων ὁ αὐστραλιακὸς πληθυσμὸς εἶναι δυνατόν νὰ πενταπλασιασθῇ μάλιστα καὶ νὰ δεκαπλασιασθῇ πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτοῦνται χρόνος, πολλὰ χρήματα καὶ πρὸ παντὸς ἄνθρωποι διὰ γεωργικὰς ἐργασίας. Πλὴν, καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν διότι εἶναι σπουδαῖον, αἱ ἀγγλικαὶ ἀγροτικαὶ τάξεις δὲν παροῦσι πλεόνασμα, οὔτε μαστιζονται ὑπὸ τῆς ἀνεργίας.

Τὸ ἀπέραντον λοιπὸν τοῦ βρεττανικοῦ κράτους δὲν εἶναι ἀρκετὸν ἐχέγγυον εὐκόλου λύσεως τῆς κρίσεως τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ. Ἡ κατά-

1) Ἐξ πιλοποιοῦ Ἄγγλοι οἱ ὁποῖοι μετέβησαν αὐτόθι τῷ 1900 ἔσχον πικρὰν πείραν τούτου: οἱ συνάδελφοί των ἐν Αὐστραλίᾳ ἀντετίθεντο εἰς τὴν ἀποβιβάσιν των.

2) Μετηνάστευσαν ἀπὸ τοῦ 1 06-1910 37.999 τῷ 1911, 46.695 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

3) Βλέπε ἰδίως τοὺς Times τῆς 29. Ὀκτωβρ. 1921.

4) Ἄρθρ. τοῦ Sir Joseph Caruthers πρώην πρωθυπουργοῦ εἰς τὴν Νότιον Νέαν Οὐαλλίαν εἰς τοὺς Times τῆς 2 Νοεμβρ. 1921

στασις εἶναι σοβαρὰ καὶ εὐλόγως προηγημένα πνεύματα προσπαθοῦσι νὰ ἀντιλήσῃσι διδάγματα ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν μαλθουσιανὴν θεωρίαν ἐξεταζομένην ἀπὸ νέων ἀπόψεων. Οὐτε ἐκπλήττει καὶ τὸ γεγονός ὅτι συντηρητικαὶ ἐφημερίδες ὡς ἡ Morning Post ὁμιλοῦσι περὶ τῶν ὑποδεικνυμένων μέτρων ἀνευ ἀντιπαθείας. Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος γράφων τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀπέβαλλον πᾶσαν ἐπιστημονικὴν προκατάληψιν. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι διὰ τὴν ἀστικὴν καὶ βιομηχανικὴν Ἀγγλίαν τὸ φάρμακον δὲν εἶναι τὸ τῆς ἀποικίσεως ἀλλὰ: 1. τὸ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐξαγωγῆς, ἡ ὁποία θὰ διευκολύνη τὴν ἐκ νέου ἀνάληψιν τῶν ἐργασιῶν· 2. ὁ περιορισμὸς τῶν γεννήσεων εἰς τὰς προπολεμικὰς.

Τάσις τις ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην παρατηρεῖται¹⁾ καὶ θὰ ἐπιταθῇ ἀσφαλῶς τὸ ἔτος τοῦτο διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων ἐπανέρχεται εἰς τὸν προπολεμικόν²⁾

Ἀλλὰ ὁμολογῶ ὅτι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι εὐκαταία μεγαλύτερα ἐλάττωσις. Ἡ ἐξυμνουμένη ὑπὸ τινων στάσιμος κατάστασις μοι φαίνεται ἐγκυμονοῦσα κινδύνους. Εἶναι τὸ μοιραῖον δῆμα πρὸς τὴν ἐλάττωσιν τῶν γεννήσεων. Σταθεροποίησις τούτων θὰ ᾔτο ἀκόμη ἐπιβλαβεστέρα. Πλεόνασμά τι γεννήσεων εἶναι δι' ἑν ἔθνος ἀπαραίτητον διεγερτικόν. Ἡ ἱστορία ἄλλως τε ὁμιλεῖ περὶ λαῶν οἵτινες ἔπεσαν θύματα ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ των ὅχι ὅμως καὶ ὑπερβολικῆς γονιμότητος. Εἰδικώτερον δὲ διὰ τὴν χώραν περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλῶμεν αὕτη ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔπαιζεν ἀπὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἤδη τὸ πρωτεῦον ἐκεῖνο πρόσωπον τὸ ὅποτον ὑποδέεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἂν ἀκολουθοῦσα τὰς συμβουλὰς τοῦ Μάλθου³⁾ μετὰ τὴν εἰρήνην τῆς Ἀμιένης ἢ τὰς τοῦ James Mill μετὰ τὸ Βατερλώ παρέμενε κράτος 9 ἢ 11 ἑκατομ. κατοίκων.

1) Τὸ πλεόνασμα τῶν γεννήσεων ἀπὸ τοῦ θανάτου κατὰ τὸ τρίμηνον Ἰουλίου-Ἰουλίου 1921 συγκρινόμενον πρὸς τὸ ἀνάλογον διάστημα τῶν ἐτῶν 1914 καὶ 1920 δίδει τὴν ἑξῆς εἰκόνα.

ἔτος	Πλεόνασμα	ἀριθμὸς
1914		111.703
1920		136.177
1921		115.716

2) Δὲν ἐδημοσιεύθησαν εἰσὲτι εἰμὴ οἱ ἀριθμοὶ τῶν δύο πρώτων τριμηنيῶν τοῦ 1921 οἱ ὁποῖοι συγκρινόμενοι μετὰ τοὺς ἀναλόγους τῶν ἐτῶν 1914 καὶ 1920 δίδουσι τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα.

ἀριθμὸς	τρίμηνον	1914	1920	1921
1.	τρίμηνον	51.046	69.151	75.987
2.	"	81.312	108.668	71.291

ἸΣΟΤΙΜΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΑ ἙΛΛΑΔΙ

ὑΠὸ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΟΡΕΑ

Εὐγενεῖς κυρίαὶ καὶ κύριοι.*

Τὸν ὑπὲρ τῆς ἰσοτιμίας, τῆς τελειότερας μορφώσεως καὶ τῆς εὐρυτέρας κοινωνικῆς δράσεως τῆς γυναικὸς ἀγῶνα, ὃν ἀπὸ μακροῦ ἀκαταπόνητοι αἱ Ἑλληνίδες διεξάγουσι, καὶ τὸ πρῶτον τῶν Ἑλληνίδων συνέδριον μετ' ἐνθουσιασμοῦ χαιρετίζει σήμερον ἡ ἐπιστήμη, ἥτις τὴν πρώτην ἐκ παλαιστάτου χρόνου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὰς περὶ ἐξυψώσεως καὶ ἀναδείξεως τῆς γυναικὸς σκέψεις καὶ ἐνεργείας ἐν Ἑλλάδι, πρώτη δὲ καὶ ἀνύψωσε πράγματι τὴν Ἑλληνίδα καὶ ἐν πολλοῖς ἀπέδειξεν αὐτὴν πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐνάμιλλον.

Ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι ἐκ φύσεως ἴση καθόλου εἰπεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ δύναται νὰ συντελῇ εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόοδον ὅτι δίκαιον εἶναι καὶ συμφέρον νὰ μὴ ὑστερῇ ἡ γυνὴ ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐνεργείᾳ ὅτι ὀρθὸν εἶναι ἡ γυνὴ νὰ μετέχη καὶ ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως ὁμοίας πρὸς τοὺς ἄνδρας, πάντα ταῦτα τὰ διδάγματα, ἐφ' οἷς καυχᾶται καὶ σεμνύεται ὁ νεώτερος πολιτισμὸς, δὲν εἶναι τῶν νεωτέρων, ὡς συνήθως λέγεται, ἀλλὰ τῶν Ἑλλήνων, τῆς δαιμονίας ἐκείνης φυλῆς, ἥτις πᾶν στοιχεῖον ὑπερτέρου πολιτισμοῦ ἐσπειρεν, ἐκαλλιέργησε καὶ προήγαγε πρώτη. Καὶ δὲν ἔμειναν γινώμαι μόνον θεωρητικὰ τὰ διδάγματα ταῦτα ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν Ἑλλήνων πολλαχῶς ἐφηρμόσθησαν κατὰ πάσας τὰς περιόδους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, αἱ δὲ Ἑλληνίδες ἀπὸ τῶν παλαιστάτων χρόνων καὶ ἄλλως ἐν τῷ βίῳ ἀνεδείχθησαν καὶ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης ὑπῆρξαν ἱέρειαι καὶ διέπρεψαν πολλοὶ ὅσον καὶ οἱ ἄνδρες.

Καὶ εἶναι μὲν ταῦτα γνώριμα καὶ τὸ τῆς παροιμίας «γλαῦκας εἰς Ἀθήνας» θὰ ἀνελάμβανε νὰ κομίσῃ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ ἐκθέσῃ τὰ κατὰ τὸ

* Ἐλέχθη ἐν τῷ Α' Συνεδρίῳ τῶν Ἑλληνίδων, τῇ 3ῃ Ἀπριλίου 1921.